

Sygn. akt VIII U 2222/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka
Protokolant:	Igor Ekert

po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2017 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o składki na ubezpieczenie zdrowotne

na skutek odwołania J. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 29 września 2015 r. **nr** (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w części dotyczącej odsetek i kosztów upomnienia w ten sposób, że stwierdza, iż J. B.:

a) jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z tytułu odsetek za zwłokę od nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od listopada 2008r. do lutego 2009r., począwszy od dnia wymagalności składek za poszczególne miesiące do dnia 29 grudnia 2010r. oraz od dnia 26 maja 2015r. do dnia zapłaty,

b) nie jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z tytułu kosztów upomnienia.

2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie;

3. odstępuje od obciążania J. B. kosztami postępowania.

(-) SSO Grzegorz Tyrka

Sygn. akt VIII U 2222/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 września 2015r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art.83 ust.1 i art.32 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych stwierdził, że odwołująca J. B.

jest dłużnikiem Zakładu z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne, a zadłużenie to wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 624,12 zł, w tym:

- z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 11/2008r. do 02/2009r.
w kwocie 350,52 zł, odsetek za zwłokę w kwocie 262,00 zł i kosztów upomnień w kwocie 11,60 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż płatnik składek nie dopełniła obowiązku określonego w art.46 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,
w związku z tym Zakład określił wysokość zadłużenia z tytułu składek, jak w sentencji decyzji.

W odwołaniu od decyzji sprecyzowanym w piśmie procesowym z dnia 10 marca 2016r. odwołująca podniosła, iż nie zgadza się z tą decyzją, gdyż została ona wydana po dniu, w którym organ rentowy poinformował ją, że stan konta odwołującej na ubezpieczenie zdrowotne jest zerowy.

Odwołująca dodała, iż nie przyczyniła się do powstałego bałaganu, stąd nie powinna ponosić ujemnych konsekwencji z tego tytułu, chociażby w zakresie obowiązku uiszczenia odsetek, które co najwyżej powinny być obliczane od dnia poinformowania jej o zaległościach. Odwołująca złożyła również zarzut przedawnienia należności objętych decyzją zaskarżoną i wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie z przyczyn jak w zaskarżonej decyzji oraz o zasądzenie od odwołującej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy wskazał, iż wartość przedmiotu sporu wynosi 624,12 zł. Dalej dodał, iż na dzień wydania decyzji na koncie odwołującej odnotowano zadłużenie w wysokości wskazanej w decyzji zaskarżonej, które wynika z błędnego wcześniejszego podwójnego zaksięgowania wpłat uzyskanych w drodze postępowania egzekucyjnego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 27 września 2010r. organ rentowy stwierdził, iż zaległości odwołującej J. B. prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą wynoszą:
na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 08/2007r. do 08/2008r., od 10/2008r. do 02/2009r., od 08/2009r. do 08/2010r. – 5.395,48 zł (należność główna) oraz 749,00 zł (odsetki liczone na dzień 27 września 2010r. oraz odsetki liczone do dnia zapłaty łącznie).

Odwołująca odnośnie okresu spornego dokonała wpłat na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego:

- za 01/2009r. w dniu 20 lutego 2009r. w kwocie 195,15 zł, wpłata oznaczona za styczeń 2009r.,

- za 02/2009r. w dniu 20 marca 2009r. w kwocie 195,15 zł wpłata oznaczona za luty 2009r.

Tytułem należności składkowych na ubezpieczenie zdrowotne za 11/2008r. organ rentowy zaliczył kwotę 118,01 zł (należność główna) i 24,00 zł (odsetki) uzyskaną w drodze postępowania egzekucyjnego – wpłata z dnia 1 grudnia 2010r.

Tytułem należności na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za 12/2008r. nie wpłynęła żadna wpłata.

Obowiązująca składka na ubezpieczenie zdrowotne w listopadzie 2008r. wynosiła 212,78 zł oraz za dalszy okres sporny – 215,35 zł. Stąd dokonane przez odwołującą wpłaty j.w. i wpłata egzekucyjna nie pokryły pełnych należności na ubezpieczenie zdrowotne i powstało zadłużenie w wysokości (odnośnie należności głównych):

- za 11/2008r. - 94,77 zł (212,78 zł – 118,01 zł),

- za 12/2008r. – 215,35 zł,

- za 01/2009r. – 20,20 zł (215,35 zł – 195,15 zł),

- za 02/2009r. – 20,20 zł (215,35 zł - 195,15 zł),

łącznie 350,52 zł.

Ostatecznie zaległości odwołującej tytułem składek na ubezpieczenie zdrowotne zostały pokryte wpłatą dokonaną w dniu 29 grudnia 2010r. w kwocie 4.651,31 zł oznaczoną jako 09/2007r., która została rozliczona przez organ rentowy na zapłatę należnych składek na ubezpieczenie zdrowotne i odsetek za okresy 09/2007r. – 08/2008r., 10/2008r. – 02/2009r., 08/2009r. – 09/2009r., 11/2009r. – 07/2010r., 09/2010r. – 10/2010r., w tym za okresy sporne w kwotach:

- za 11/2008r. – 212,78 zł (należność główna) i 46,00 zł (odsetki),

- za 12/2008r. – 215,35 zł (należność główna) i 44,00 zł (odsetki),

- za 01/2009r. – 20,20 (należność główna),

- za 02/2009r. – 20,20 zł (należność główna).

W piśmie z dnia 18 lipca 2012r. skierowanym do odwołującej organ rentowy stwierdził, iż w wyniku rozliczenia składek na podstawie zaewidencjonowanych

w Kompleksowym Systemie Informatycznym ZUS dokumentów rozliczeniowych obejmujących okres od stycznia 1999r. do grudnia 2010r., na dzień 18 lipca 2012r. konto odwołującej dotyczące Funduszu Ubezpieczenia Zdrowotnego wykazuje saldo zerowe.

W maju 2013r. dokonane zostały korekty deklaracji rozliczeniowych za okres 06/2009r. – 12/2010r. z wykazaniem zerowych składek na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego, gdy za ten okres odwołująca zawiesiła prowadzenie działalności gospodarczej.

Wskutek dokonania tej korekty okazało się, że na koncie odwołującej istnieje nadpłata w łącznej kwocie 4.653,92 zł, którą następnie organ rentowy zwrócił odwołującej.

W momencie dokonania tego zwrotu na koncie odwołującej figurowały zaksięgowane podwójnie wpłaty egzekucyjne uzyskane z zajęć jej wynagrodzenia w Zespole Szkół (...) w G., to jest:

- kwota 132,03 zł za 12/2004r. z dnia 8 października 2005r. dotycząca zajęcia o numerze (...),

- kwota 41,80 zł za 03/2005r. z dnia 8 października 2005r. dotycząca zajęcia o numerze (...),

- kwota 32,00 zł za 03/2005r. z dnia 8 marca 2006r. dotycząca zajęcia o numerze (...),

- kwota 19,90 zł za 04/2005r. z dnia 8 marca 2006r. dotycząca zajęcia o numerze (...),

- kwota 18,20 zł za 05/2005r. z dnia 8 marca 2006r. dotycząca zajęcia o numerze (...).

W 2015r. w związku z wejściem w ZUS nowego programu informatycznego okazało się, że na koncie odwołującej istnieją błędnie podwójnie zaksięgowane wpłaty j.w. oraz, że po dokonaniu już prawidłowego rozliczenia konta odwołującej wykazuje ono zaległość w zakresie składek na ubezpieczenia zdrowotne za miesiące sporne w łącznej kwocie 350,52 zł (94,77 zł + 215,35 zł + 20,20 zł + 20,20 zł).

Po wykryciu tego błędu organ rentowy wystosował do odwołującej upomnienie z dnia 18 maja 2015r., którym wezwano odwołującą do uregulowania w/w należności wraz z odsetkami.

Upomnienie to zostało doręczone odwołującej w dniu 25 maja 2015r.

/ dowód z: akt ZUS, wyliczeń organu rentowego, zeznań świadków E. L., E. P., zeznań odwołującej /

Sąd zważył, co następuje:

odwołanie J. B. zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art.6 ust.1 pkt 5 w związku z art.13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2015r. poz.121 ze zm.) zwanej dalej ustawą, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby prowadzące działalność od dnia rozpoczęcia jej wykonywania do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Stosownie do art. 46 ust. 1 ustawy płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy.

Zgodnie z art.84 ust.1 i art.87 ust.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz.581 ze zm.) składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłaca osoba podlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu, z zastrzeżeniem art.85 i 86. Osoby i jednostki organizacyjne, o których mowa w art.84 - 86 są obowiązane, bez uprzedniego wezwania, opłacić i rozliczyć składki na ubezpieczenie zdrowotne za każdy miesiąc kalendarzowy w trybie i na zasadach oraz w terminie przewidzianych dla składek na ubezpieczenie społeczne, a jeżeli do tych osób jednostek nie stosuje się przepisów o ubezpieczeniu społecznym – w terminie do 15 dnia następnego miesiąca.

W myśl art. 23 ust. 1 ustawy od nieopłaconych w terminie składek należne

są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości, iż istotnie na koncie odwołującej J. B. figuruje obecnie zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres od 11/2008r. do 02/2009r. Wprawdzie wcześniej, bo m.in. w 2012r. organ rentowy informował odwołującą o braku takiego zadłużenia, gdy odwołująca w dniu 29 grudnia 2010r. dokonała wpłaty kwoty ponad czterech tysięcy złotych tytułem uregulowania składek na ubezpieczenie zdrowotne, którą to kwotę organ rentowy rozdysponował na w/w należności składkowe, między innymi za miesiące sporne (wpłata została oznaczona jako za 09/2007r., lecz z uwagi na fakt, że była znacznie wyższa od należnej za ten miesiąc składki, nadwyżka została rozliczona za inne miesiące) i następnie w 2013r. po dokonaniu korekty deklaracji zwrócił odwołującej kwotę 4.653,92 zł jako nadpłatę składek. Było to jednak w sytuacji, gdy organ rentowy nie zidentyfikował jeszcze swojego błędu w księgowaniu wpłat uzyskanych w drodze egzekucji dotyczących lat 2004 i 2005, które niewłaściwie zaksięgował na koncie odwołującej w podwójnej wysokości. Błąd ten został wykryty dopiero w 2015r. w związku z wprowadzeniem nowego programu informatycznego w ZUS. Wtedy też organ rentowy dokonał ponownego rozliczenia konta odwołującej według zasad określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008r. w sprawie szczegółowych zasad trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2008r. Nr 78 poz.465), a mianowicie według reguł określonych w § 15 ust.1 tego rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem jeżeli wpłata składek na ubezpieczenie zdrowotne jest wyższa niż kwota należnych składek z tego tytułu wynikająca z rozliczenia dokonanego w deklaracji za dany miesiąc kalendarzowy, nadwyżkę pozostałą po pokryciu należnych składek z tego tytułu za dany miesiąc kalendarzowy zalicza się na pokrycie zaległych należności z tytułu tych składek, począwszy od zobowiązań

o najwcześniejszym terminie płatności. Stąd na koncie odwołującej zostały wygenerowane zaległości o najpóźniejszym terminie płatności za miesiące sporne 11/2008r. – 02/2009r.

Do uiszczenia tych należności w łącznej kwocie 350,52 zł (należność główna) odwołująca jest zaś zobowiązana, zgodnie z powołanymi na wstępie uregulowaniami prawnymi. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 9 września 2016r. III AUa 2112/15 „ obowiązek wynikający z przepisu art.46 ust.1 ustawy nakłada na płatnika składek obowiązek obliczania, rozliczania i opłacania należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy, według zasad wynikających z przepisów powołanej ustawy, ma bezwzględny charakter, co oznacza, iż jeżeli przy poborze składek na ubezpieczenie społeczne dojdzie do naruszenia obowiązujących przepisów także przez organ dokonujący poboru, to organ ten nie ma podstaw prawnych do stosowania jakichkolwiek ulg z tego tytułu w stosunku do płatnika składek ”.

Jednocześnie Sąd uznał, iż brak jest podstaw do żądania od odwołującej zapłaty odsetek za cały okres wskazany w decyzji zaskarżonej. Zdaniem Sądu odwołująca winna odsetki te uiścić od nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od dnia ich wymagalności w odniesieniu do poszczególnych miesięcy spornych, do dnia 29 grudnia 2010r., kiedy to dokonała wpłaty kwoty 4.651,31 zł pozwalającej na uregulowanie wszelkich zaległości składkowych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Gdyby bowiem nie błąd systemu komputerowego ZUS, to w tym dniu odwołująca miałaby uregulowaną całą należność na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego wraz z odsetkami, w tym za okres objęty decyzją zaskarżoną. Następnie odsetki te winny być liczone od dnia następnego po dniu doręczenia odwołującej upomnienia z dnia 18 maja 2015r., kiedy to została ona poinformowana o istnieniu przedmiotowego zadłużenia i wezwana do jego uregulowania, czyli od dnia 26 maja 2015r., do dnia zapłaty. Z powołanych powyżej przyczyn brak jest również podstaw do żądania od odwołującej kosztów upomnienia.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia składek objętych decyzją zaskarżoną, to zarzut ten jest bezzasadny, bowiem na dzień wydania decyzji zaskarżonej nie upłynął jeszcze termin przedawnienia składek objętych tą decyzją. Kwestię przedawnienia należności z tytułu nieopłaconych składek reguluje art.24 ust.4 i następne ustawy. Z dniem 1 stycznia 2012r., na podstawie art.11 pkt 1 ustawy z dnia 16 września 2011r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz.1378) – zmieniona została treść art.24 ust.4 ustawy, a mianowicie skrócony został okres przedawnienia składek na ubezpieczenia społeczne z 10 do 5 lat. Jednocześnie w art.27 ust.1 ustawy z dnia 16 września 2011r. podano, iż do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art.24 ust.4 ustawy, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012r. Zatem do należności składkowych nieprzedawnionych do dnia 1 stycznia 2012r. (z zastosowaniem 10-letniego okresu przedawnienia) ma zastosowanie 5-letni termin przedawnienia, z tym, że liczy się go nie od daty ich wymagalności, ale od dnia 1 stycznia 2012r. Wyjątek od tej zasady ustanawia ust.2 przywołanego przepisu, stosownie do którego jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Wybór odpowiedniego terminu przedawnienia 5-letniego (liczonego od dnia 1 stycznia 2012 r.) lub 10-letniego (liczonego od daty wymagalności składki) - zależy od tego, który z nich upłynie wcześniej. W tym miejscu zaznaczyć jednak należy, iż zgodnie z art.24 ust.5 b ustawy bieg terminu przedawnienia zostaje zawieszony od dnia podjęcia pierwszej czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności z tytułu składek, o której dłużnik został zawiadomiony, do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego. Termin przedawnienia w stosunku do wszystkich spornych zaległości mógłby się skończyć najwcześniej w grudniu 2016r. (5 lat od dnia 1 stycznia 2012r.), gdy tymczasem przed jego upływem, bo w maju 2015r. organ rentowy podjął czynności zmierzające do ich wyegzekwowania, co spowodowało zawieszenie terminu przedawnienia.

Zajmując takie stanowisko Sąd, kierując się uregulowaniami prawnymi cytowanymi na wstępie rozważań, w pkt 1 wyroku z mocy art. 477¹⁴§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w części dotyczącej odsetek i kosztów upomnienia w ten sposób, że stwierdził, iż odwołująca J. B.:

a) jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu odsetek za zwłokę od nieopłaconych w terminie składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres

od 11/2008r. do 02/2009r., począwszy od dnia wymagalności składek za poszczególne miesiące tego okresu do dnia 29 grudnia 2010r. oraz od dnia 26 maja 2015r. do dnia zapłaty,

b) nie jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu kosztów upomnienia.

W pkt 2 wyroku Sąd z mocy art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałej części, a mianowicie odnośnie należności głównej i odsetek dotyczących okresu niewymienionego w pkt 1 wyroku.

Ubezpieczona była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Ubezpieczona nie złożyła wniosku o zwrot kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych lub według spisu. Organ rentowy był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika i domagał się zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W pkt 3 wyroku Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążenia ubezpieczonej kosztami postępowania.

Art. 102 kpc stanowi, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Pozwala zatem na wyłączenie podstawowej zasady ponoszenia kosztów procesu, jaką jest finansowa odpowiedzialność za wynik sprawy (ponoszenie finansowego ryzyka podejmowanych czynności procesowych) w sytuacjach wyjątkowych (określonych przez ustawę jako wypadki szczególnie uzasadnione) nie definiując ich jednak. Norma ta pozostawia sądowi swobodę oceny i wartościowania argumentów prezentowanych przez strony. Umożliwia wydanie orzeczenia zgodnego ze zobiektywizowanym poczuciem sprawiedliwości w sytuacji, gdy zastosowanie zasady odpowiedzialności za wynik procesu prowadziłoby do rozstrzygnięcia oczywiście niesłusznego (niesprawiedliwego). Przepis ten jest wyrazem (przykładem) tzw. prawa sędziowskiego – przyznaje sądowi kompetencję do łagodzenia skutków zasad przyjętych przez ustawodawcę w sytuacji, gdy ich zastosowanie nie daje się pogodzić z elementarnym poczuciem sprawiedliwości.

W ocenie Sądu zachodzą podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. Ubezpieczona wystąpiła na drogę sądową z uwagi na podjęte decyzje przez organ rentowy. Organ rentowy początkowo domagał się zapłaty zaległych składek, po czym uiszczone składki zwrócił. Następnie organ rentowy ponownie wezwał do zapłaty zaległych składek, powołując się na błąd systemu komputerowego. Ubezpieczona skorzystała z przysługującego konstytucyjnego prawa do sądu, szukając ochrony przed krzywdzącymi ją decyzjami organu rentowego. Ubezpieczona domagała się ostatecznego ustalenia przez Sąd czy i w jakiej wysokości posiada zaległości wobec organu rentowego z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne.

(-) SSO Grzegorz Tyrka